

The Effects of social factors on social Happiness (case of study: the residents of the city of Esfahan)

Asghar Mohammadi. Ph.D

Department of Assistant Professor of Sociology, Faculty of Humanities, University of Islamic Azad, University-Dehaghan, Iran.

Abstract

This purpose investigation aims to study the effects of social and demographic factors on social happiness among the residents of the city of Esfahan. The research population of all the residents above 10 years of age which totaled 1663834, of which, 600 people were selected as a statistical sample, quota sampling method. Then, they completed Argyle Oxford Happiness Inventory (1995) and independent variables researcher-made. (1396). The data analysis was performed using Pearson correlation and stepwise Regression analysis was performed using SPSS software. The results showed that social happiness of the majority of the respondents (69.5 percent) was at a moderate level. The results of regression analysis showed that Social capital with a beta standard coefficient of 0/26 and family status and kinship network, with a beta standard coefficient of 0.27, were significantly associated with social happiness. Economic situation with a beta standard coefficient of 0/31 and mental/physical health, with a beta standard coefficient of 0/25, were also significantly associated with social happiness. The results of regression analysis showed that all the independent variables did in fact entered the regression equation and that all together could explain about 26 percent of the variance of social happiness. Economic situation and Physical and mental status had, respectively the highest and the lowest amount of influence on social happiness.

Keywords: Social happiness, Social capital, Family, economic situation, Physical and mental status.

تأثیر عوامل اجتماعی بر شادمانی اجتماعی (مورد مطالعه: ساکنان شهر اصفهان)

اصغر محمدی*

استادیار گروه جامعه‌شناسی واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران.

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی عوامل اجتماعی مؤثر در احساس شادمانی در ساکنان شهر اصفهان انجام شد. روش تحقیق پیمایشی، جامعه آماری تقریباً ۱۶۶۳۸۳۴ نفر جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر اصفهان، تعداد نمونه ۶۰۰ نفر و روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای و تصادفی انتخاب گردیده است. ابزارهای پژوهش شامل مقیاس شادکامی آکسفورد (آرگایل، ۱۹۹۵) و پرسشنامه متغیرهای مستقل شادکامی محقق ساخته (۱۳۹۶) بوده است. به منظور تحلیل داده‌ها از تحلیل همبستگی پیرسون و رگرسیون به روش همزمان استفاده شد و محاسبات به کمک نرم‌افزار SPSS انجام گردید. نتایج تحقیق نشان داده که میزان احساس شادمانی اکثریت نمونه آماری (۶۹/۵ درصد) در حد متوسط محاسبه شده است. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داده که سرمایه اجتماعی ضریب استاندارد (بتا) $\beta=0/26$ بر شادمانی اثر داشته است. وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی $\beta=0/27$ بر شادمانی اثر داشته است. وضعیت اقتصادی $\beta=0/31$ بر شادمانی تأثیر داشته است. وضع جسمانی و روحی $\beta=0/25$ بر شادمانی تأثیر داشته است. نتایج تحلیل رگرسیون داد که تمامی متغیرهای مستقل در مدل رگرسیونی، در سطح خطای ۰/۰۵ معنی‌دار هستند ($p < 0/05$) و ۲۶ درصد تغییرات شادمانی از طریق مدل رگرسیونی با متغیرهای مستقل توضیح داده شده است و بیشترین تأثیر نیز مربوط به متغیر مستقل وضعیت اقتصادی و کمترین تأثیر مربوط به وضعیت جسمانی و روانی به دست آمده است.

واژه‌های کلیدی: شادمانی اجتماعی، سرمایه اجتماعی، خانواده، وضعیت اقتصادی، وضعیت جسمانی و روانی.

* نویسنده مسئول: asghar.mo.de@gmail.com

مقدمه

شادمانی واژه‌ای است که معانی مختلفی دارد که شامل: لذت آنی، لذت طولانی مدت و لذت از کل زندگی است. در آیه ۱۷۹ سوره آل در قرآن کریم از شادی با واژه فرح یاد شده است فرح عبارت است از عمران خدا می‌فرماید: به آنچه خدا از فضل خود به آنان داده است، شادمان هستند.

شادمانی احساس مثبتی است که بر رفتار انسان تأثیر می‌گذارد و بر سلامت روحی و روانی افراد نیز مؤثر است، افرادی که در نگرانی و اندوه به سر می‌برند تمام تلاش و انرژی خود را صرف از بین بردن این اندوه و نگرانی می‌کنند، لذا برای همه جوامع شادمانی افراد دارای اهمیت است. شادمانی و نشاط می‌تواند نشانگر سلامت اجتماعی یک جامعه باشد که به خودی خود به دست نمی‌آید و نیاز به تحقیق و پژوهش دارد.

انسان از دیرباز به دنبال این بوده است که چگونه می‌تواند بهتر زندگی کند و چه چیزی بیشتر موجبات رضایتش را فراهم می‌سازد و با چه سازوکارهایی می‌تواند از زندگی در این دنیا لذت ببرد. همه این‌ها به نوعی به مفهوم شادمانی و نشاط مربوط می‌شود. فقدان شادی و نشاط نیز در جامعه نتایج منفی بسیاری به دنبال دارد (کامیاب و همکاران، ۱۳۸۸). بسیاری از روان‌شناسان بر این باورند که در مفهوم شادی حداقل سه جزء اساسی عاطفی، اجتماعی و شناختی وجود دارد (ظهور، ۱۳۸۲).

یکی از نیازهای انسان در زندگی داشتن شادی است. انسانی که شادی نداشته باشد در انجام کارهای خود دچار مشکل می‌شود. شادی یک نیروی مضاعف درونی است که انسان را در انجام دادن فعالیت‌هایش کمک می‌کند و سبب می‌شود که با نشاط بیشتر به موفقیت برسد. انسان‌هایی که شادترند از نظر روحی و جسمی هم سالم‌تر هستند، یعنی شادی در سیستم بدنی افراد تأثیر دارد و سبب می‌شود که اعضای بدن بهتر به فعالیت خود برسند (خارستانی و سیفی، ۱۳۹۳). این تحقیق در نظر دارد رابطه عوامل اجتماعی مؤثر بر شادمانی اجتماعی (مورد: مطالعه: ساکنان شهر اصفهان) را مورد بررسی قرار دهد. مؤلفه‌های اجتماعی مؤثر بر شادمانی عبارت‌اند از: سرمایه اجتماعی، وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی، وضع جسمانی و روحی و وضعیت اقتصادی است. نتایج برخی از تحقیقات در خصوص

شادمانی در شهر اصفهان نیز حاکی از بالا نبودن آن در بین خانوارهای اصفهانی است (ربانی و همکاران، ۱۳۹۰). با توجه به اینکه شهر اصفهان یکی از مراکز مهم اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ایران است پی بردن به عوامل تأثیرگذار بر مشکلات گوناگون آن از جمله احساس شادمانی می‌تواند حائز اهمیت باشد.

پرسش اصلی آن است که عوامل اجتماعی مؤثر با شادمانی اجتماعی ساکنان شهر اصفهان چیست؟ پژوهش حاضر بنا به دلایل زیر اهمیت و ضرورت دارد: نخست: نتایج بسیاری از تحقیقات نشان می‌دهد که شادمانی (به‌عنوان یک عامل ذهنی و روانی) خود می‌تواند درمانی برای بیماری‌ها و دردهای جسمی و فیزیکی باشد (اقتباس از کامیاب و همکاران، ۱۳۸۸).

دوم: برخی مطالعات فراملیتی درباره شادی از جمله تحقیق مینکو (۲۰۰۹)، به نقل از اکبرزاده و همکاران، (۱۳۹۲) در آن شاخص شادی کشورها را محاسبه نموده است و نشان داده که رتبه شادی ایران در طول سال‌های ۲۰۰۷-۱۹۹۷، در بین ۹۷ کشور، رده ۵۶ است که از متوسط پایین‌تر است (مینکو، ۲۰۰۹: ۱۶۳). به نقل از اکبرزاده و همکاران، (۱۳۹۲).

سوم: نتایج برخی از تحقیقات در خصوص شادمانی در شهر اصفهان نیز حاکی از بالا نبودن آن در بین خانوارهای اصفهانی است (ربانی و همکاران، ۱۳۹۰).

چهارم: با توجه به اینکه شهر اصفهان یکی از مراکز مهم اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ایران است پی بردن به عوامل تأثیرگذار بر مشکلات گوناگون آن از جمله احساس شادمانی می‌تواند حائز اهمیت باشد.

هدف کلی پژوهش: تأثیر عوامل اجتماعی بر شادمانی اجتماعی (مورد مطالعه: ساکنان شهر اصفهان)

فقدان شادی و نشاط نیز در جامعه نتایج منفی بسیاری به دنبال دارد (کامیاب و همکاران، ۱۳۸۸) که از آن جمله می‌توان به افسردگی، بدبینی، ارزیابی منفی رویدادها، بی‌علاقگی به کار و فقدان وجدان کاری، اعتیاد به مواد مخدر، ناهنجاری‌های اجتماعی، رواج خشونت در روابط اجتماعی، طلاق و گرایش به فرهنگ بیگانه و غیر خودی اشاره نمود.

پیرامون موضوع این پژوهش تحقیقاتی به شرح زیر شده است:

آن است که چهار مؤلفه اصلی ویژگی های کالبدی، کیفیت فضای شهری، ابعاد ذهنی و ویژگی های جامعه، مهم ترین عوامل تأثیرگذار بر شادی هستند و در این میان مؤلفه ویژگی های کالبدی از بالاترین تأثیرگذاری بر شادی برخوردار است. همچنین شادی شهروندان در محدوده پیاده مرکز تاریخی تهران بیش از آنکه متأثر از ویژگی های کلان جامعه باشد، متأثر از کیفیت فضای شهری به ویژه کیفیت های کالبدی است.

شریفزاده و همکاران (۱۳۹۶) در این پژوهش نشان داده اند که متغیرهای دینداری، رضایت از زندگی، عزت نفس و ارتباط اجتماعی به نسبت سایر متغیرها تأثیر زیادی بر نشاط اجتماعی در ایران داشته است

گرچه شادکامی یکی از عالی ترین اهداف زندگی انسان در سطح فردی و اجتماعی در همه جوامع است، با این حال، منابع و عوامل مؤثر بر آن در جوامع مختلف متفاوت است (نوفرستی و گنجی و سلیمانی، ۱۳۹۵).

شمشیری (۱۳۹۸) در این پژوهش نشان داده که سرمایه اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حمایت اجتماعی و اعتماد اجتماعی بر شادی شهروندان شهر آباد تأثیر گذاشته است.

انتام^۱ (۲۰۰۰) در این پژوهش نشان داده که متغیر تأثیرگذار بر احساس شادمانی، رضایت از زندگی است. این گونه رضایت با طیف وسیعی از متغیرها در ارتباط است که از آن میان نقش اعتماد حائز اهمیت است و همچنین شبکه هایی که می توانند اعتماد آفرین باشند و از اعتماد حمایت کنند. نقش این گونه شبکه ها در خلق اعتماد باعث تأثیرات غیرمستقیم بر رضایت از زندگی است و از طرف دیگر رضایت از زندگی خود بر احساس شادمانی تأثیرگذار است.

نتایج پژوهش دیگری نشان می دهد فعالیت های ارادی و آگاهانه افراد بهترین توان را برای بالا بردن سطح شادکامی و احساس بهزیستی ذهنی افراد به بالاترین نقطه بالقوه و ثابت نگه داشتن افراد در آن نقطه (البته با رعایت کردن بعضی شرایط) دارد؛ بنابراین کلید شادکامی افراد در این است که بتوانند تجارب مثبت زیادی را در طول زمان به دست آورند و در این حالت باقی بمانند (نوفرستی و دیگران، ۱۳۹۵، به نقل از لیوبومرסקی و لائوس، ۲۰۱۳).

ربیعی (۱۳۹۱) در این پژوهش نشان داده بین نگرش شغلی، چگونگی گذران اوقات فراغت، میزان مشارکت اجتماعی، روابط با همکاران، اعتقادات و رفتارهای دینی، طبقه اجتماعی، سلامت روانی و تحصیلات با نشاط اجتماعی معلمان زن رابطه معنادار وجود دارد. بر اساس ضریب تعیین، متغیرهای مشارکت اجتماعی، نگرش شغلی، سلامت روانی، دینداری، موقعیت اجتماعی به ترتیب بیشترین تأثیر را بر نشاط اجتماعی معلمان زن داشته اند.

نشاط دوست و همکاران (۱۳۸۸) در تحقیق خود نشان داد پنج متغیر رضایت از زندگی، میزان ورزش هفتگی، میزان خوش بینی به زندگی، شادکامی همسر و سابقه بیماری عصبی در مجموع ۵۴ درصد شادکامی پاسخگویان را تبیین می کردند.

هزارجریبی و آستین فشان (۱۳۸۸) در این پژوهش نشان داده که احساس نشاط اجتماعی میزان امید به آینده، میزان ارضای نیازها، نگرش مثبت به فضای اخلاق عمومی در بین پاسخگویان متوسط و در مقابل احساس همبستگی اجتماعی، احساس امنیت و احساس عدالت اجتماعی در سطح پایینی ارزیابی شده است. همچنین میزان پایبندی به ارزش های دینی بین پاسخگویان در سطح بالایی قرار دارد.

سمیعی اصفهانی علیرضا و سایرین (۱۳۹۷) عوامل اجتماعی مؤثر بر نشاط اجتماعی معلمان (مطالعه موردی) که یافته های رگرسیونی و بررسی رابطه بین متغیرها نشان می دهد که در واقع متغیرهای زمینه ای و همچنین عوامل اجتماعی مؤثر از جمله از خود بیگانگی، میزان درآمد، دینداری، ابعاد سرمایه اجتماعی، رضایت زندگی، شغلی، پایگاه اقتصادی و اجتماعی رابطه های معنادار با نشاط اجتماعی افراد مورد مطالعه دارد. نتایج عباسزاده و دیگران (۱۳۹۵) نشان می دهد که سرمایه اجتماعی و فرهنگی نقش اساسی بر میزان شادی دارند. در کل برای افزایش شادی و بالا بردن بهزیستی ذهنی افراد مورد مطالعه توجه سیاست گذاری ها و برنامه ریزی ها باید بیشتر روی سرمایه اجتماعی و فرهنگی متمرکز شود. هر چند بر اساس یافته ها، سرمایه اقتصادی تعیین کننده است.

سماواتی و رنجبر (۱۳۹۷) در پژوهش آنان نشان می دهند که میانگین احساس شادی بر مبنای روش وینهون در بین شهروندان تهرانی ۵/۹۰ است. نتایج تحلیل ها نمایانگر

شین^۶ (۲۰۱۵)، در این پژوهش به بررسی سلامت ذهنی و بهبود شادی و رفاه در بازه زمانی ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۳ در ۱۶۰ کشور جهان پرداخته است. در آخرین گزارش شادی جهانی ۲۰۱۳، شرق آسیا به عنوان یکی از ۴ منطقه‌ای که حداقل خوشحالی را دارد سنجش گردید. در این منطقه، با توجه روش‌های گالوپ در سنجش شاخص سلامتی جهانی (گالوپ^۷، ۲۰۱۴ به نقل از شین ۲۰۱۵) بیشتر مردم در مقیاس ۱۱ درجه‌ای کانتربیل به زندگی خود رأی منفی در مقابل مثبت دادند. علاوه بر این، رتبه آسیا فقط با ۱۳ درصد رتبه مثبت، پایین‌ترین رتبه جهان در حوزه سلامت بوده است.

لی^۸ و همکارش (۲۰۱۵) در پژوهشی که بر روی دانشجویان ۱۹۸ دانشگاه کره جنوبی انجام گرفت، نشان دادند که احساس برخورداری از حمایت اجتماعی، احساس توانایی برای غلبه بر مشکلات و ناهمواری‌های زندگی و همچنین داشتن روابط و نزدیک با خانواده و دوستان، مهم‌ترین تعیین‌کننده‌های شادکامی برای دانشجویان کره جنوبی است. بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که در مورد شادمانی و متغیرهای تأثیرگذار روی آن دیدگاه‌هایی وجود دارد که به‌طور اختصار توضیح داده می‌شود:

یایا^۹ (۲۰۱۹) در تحقیقی نشان می‌دهد که تفاوت‌های قومی در درک سلامت و شادی در مردان نسبت به زنان بیشتر بوده، با وجود این زنان رضایت بیشتری از زندگی نسبت به مردان داشته‌اند. همچنین بسیاری از خانواده‌های خیلی ثروتمند از میزان سلامت و رضایت از زندگی بالایی برخوردار بوده‌اند ولی همراه با شادی نبوده است.

در ضمن با توجه به اینکه سرمایه اجتماعی یکی از متغیرهای اصلی تأثیر عوامل اجتماعی بر شادمانی اجتماعی ساکنان شهر اصفهان است دو تعریف مرتبط مطرح می‌شود: بورديو سرمایه اجتماعی را مجموعه منابع مادی یا معنوی می‌داند که به یک فرد یا گروه اجازه می‌دهد تا شبکه پایداری از روابط کم‌و‌بیش نهادینه شده آشنایی و شناخت متقابل را در اختیار داشته باشد (فیلد^{۱۰}، ۱۳۸۶). کلمن سرمایه اجتماعی را این‌گونه تعریف می‌کند «مجموعه‌ای از منابع که در روابط

هلیول^۱ (۲۰۰۶) در تحقیقی نشان می‌دهد که عوامل غیرمادی از جمله رضایت و یا اعتماد تأثیر عمیقی را بر احساس شادمانی دارد. همچنین اعتماد عمومی و اعتماد شغلی به کارکنان دیگر، روسا و غیره تأثیرات عمیقی بر احساس شادمانی دارند و از بین این متغیرها تأثیر اعتماد شغلی از اعتماد عمومی بیشتر گزارش شده است.

توجرسن^۲ و همکاران (۲۰۰۵) نتایج تحقیق آنان نشان داده که فعالیت‌های ورزشی اعضای سازمان، تأثیرات مستقیمی بر شادی آنها داشته و هر چه میزان ساعتی که آنها صرف ورزش می‌کرده‌اند، بیشتر بوده، احساس شادمانی آنها نیز افزایش یافته است.

آناند^۳ و همکارانش (۲۰۱۱) در این تحقیق در خصوص شادی، مدلی ارائه شده است که در آن متغیرهایی از جمله رضایت از زندگی، تجانس، عدم تجانس اجتماعی نیز به‌عنوان متغیرهایی پنهان مدل معرفی شده‌اند. درآمد و متغیرهای اقتصادی-اجتماعی در این تحقیق بر شادمانی تأثیرگذار بوده‌اند.

پوز و برلیش^۴ (۲۰۱۳) در پژوهشی به بررسی سرمایه اجتماعی و شادکامی فردی در اروپا پرداخته است. نتایج مطالعه آنان سه یافته مهم داشته است؛ نخست آنکه سرمایه اجتماعی عاملی برای شادکامی اجتماعی در کشورهای اروپایی است. دوم آنکه پیامد اصلی تأثیر سرمایه اجتماعی بر شادکامی، در تعاملات اجتماعی غیررسمی، تعاملات اجتماعی عام و اعتماد نهادی آشکار می‌شود. بر اساس یافته سوم، تفاوت‌های مهمی در زمینه چگونگی ارتباط سرمایه اجتماعی با شادکامی در نواحی مختلف اروپا، وجود دارد.

فورد^۵ و همکاران (۲۰۱۵) در این پژوهش که بر روی چهار کشور آمریکا، آلمان، روسیه و شرق آسیا انجام گرفته، نشان داده‌اند که عوامل مؤثر بر شادکامی تحت تأثیر متغیرهای فرهنگی است. شیوه‌هایی که افراد انتخاب می‌کنند تا میزان شادکامی خود را افزایش دهند، در آمریکا و آلمان بیشتر متمرکز بر روش‌های فردی و در روسیه و جنوب آسیا بیشتر متمرکز بر روش‌های اجتماعی است.

1. Helliwell
3. Anand
5. Ford
7. Galop
9. yaya

2. Thogersen N touman
4. Pose Andre's Rodri' guez & von Berlepsch Viola
6. shin
8. lee
10. Field

درحالی که بسیاری تحقیقات پیشین با روش و رویکردهای دیگر بوده و این تحقیق بر اساس چارچوب نظری تحقیق نیز شامل نظریات پوتنام، بوریو، دورکیم، وبر، زیمل و اینگلهارت بوده است که نشانگر نوآوری آن است.

بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که در مورد عوامل مؤثر بر شادمانی متعددی تأثیر دارد؛ اما در این پژوهش سعی شده که به عوامل اجتماعی و شخصیتی که به نظر بیشتر اثر داشته مورد مطالعه گیرد. دوم: در یک تحقیق نمی‌توان موضوع مزبور را از ابعاد مختلف بررسی کرد. سوم مقایسه این تحقیق با تحقیقات پیشین نشان می‌دهد که برخی فرضیه‌ها از جمله سرمایه اجتماعی و وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی کمتر کار شده است.

فرضیه اول: بین سرمایه اجتماعی ساکنان شهر اصفهان و احساس شادمانی آنها رابطه وجود دارد.

فرضیه دوم: بین وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی ساکنان شهر اصفهان و احساس شادمانی آنها رابطه وجود دارد.

فرضیه سوم: بین وضع جسمانی و روحی ساکنان شهر اصفهان و احساس شادمانی آنها رابطه وجود دارد.

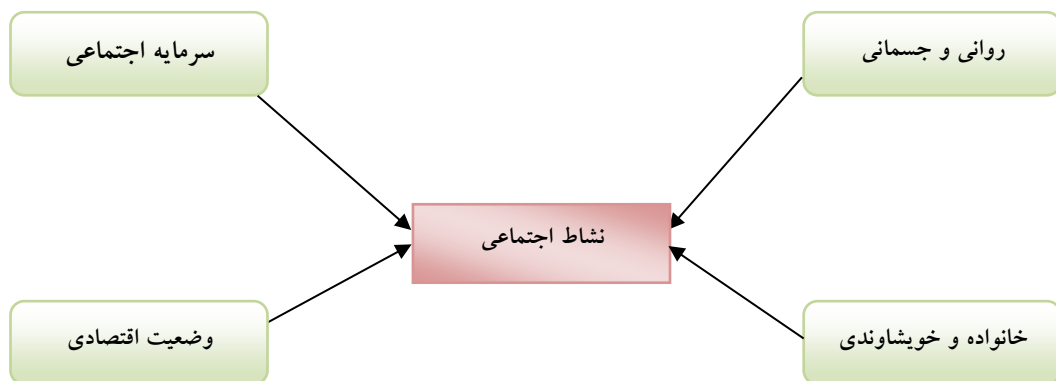
فرضیه چهارم: بین وضعیت اقتصادی ساکنان شهر اصفهان و احساس شادمانی آنها رابطه وجود دارد.

خانواده و در سازمان اجتماعی محلی وجود دارند و برای رشد اجتماعی یا شناختی یک کودک یا جوان مفید هستند». این منابع برای افراد مختلف متفاوت‌اند و می‌توانند امتیاز مهمی را برای توسعه سرمایه انسانی کودکان و جوانان ایجاد کنند. به اعتقاد کلمن سرمایه اجتماعی از طریق کارکردش تعریف می‌شود. یک هستی منفرد نیست، بلکه تنوعی از هستی‌های متفاوتی است که دارای دو خصوصیت مشترک هستند. همگی دارای وجوهی از یک ساختار اجتماعی هستند و همگی بخش‌های خاصی از افراد داخل ساختار را تسهیل می‌کنند. اصطلاح حمایت اجتماعی^۱ برای اشاره به مکانیسم‌هایی که از طریق آنها روابط بین فردی، افراد از اثرات مضر و مخرب فشار روانی محافظت می‌کند، به کار رفته است (کوهن^۲، ۱۹۸۹ به نقل از چین^۳ آوه و همکاران، ۱۳۸۷).

به اعتقاد فرانسویس بیکن پیوند با دوستان و شریکان جنسی که ما می‌توانیم صمیمیت خود را با آنها تقسیم کنیم، دو اثر می‌تواند داشته باشد: شادی را دو برابر می‌کند و اندوه و غصه را به نصف تقلیل می‌دهد (آرگایل^۴، ۱۳۸۳).

از نظر نوآوری پژوهش حاضر از نظر کنترل شرایط پژوهش، یک بررسی پیمایشی است. از نظر هدف یک بررسی کاربردی است، از نظر وسعت پهنانگر (شهر اصفهان) است. همچنین تحقیق مزبور با رویکرد اجتماعی بوده

مدل نظری

مدل نظری پژوهش (محقق ساخته)

1. Socail Support
3. Chin

2. Cohen
4. Argule

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه: روش پژوهش از نظر کنترل شرایط پژوهش، یک بررسی توصیفی - پیمایشی از نوع همبستگی است. از نظر هدف یک بررسی کاربردی است، از نظر وسعت پهنانگر (شهر اصفهان) و از نظر زمان مقطعی (۹۶-۹۷) است.

جامعه آماری پژوهش شامل تمامی افراد ۱۵ سال به بالا ساکن در مناطق ۱۵ گانه شهر اصفهان است که بر اساس گزارش سرشماری سال ۱۳۹۵ "آمارنامه شهر اصفهان" تعداد آنها تقریباً ۱۶۶۳۸۳۴ نفر است. از بین این جامعه آماری، با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه برابر با ۶۰۰ نفر برآورد گردید.

شیوه نمونه‌گیری در این تحقیق سهمیه‌ای متناسب با حجم و سپس تصادفی اتفاقی بوده است. بر این اساس در پژوهش حاضر، پژوهشگر ابتدا نقشه مناطق شهری را با تقسیم‌بندی شهر به دست آورده سپس مناطق ۱۵ گانه برحسب اطلاعات معاونت پژوهش شهرداری اصفهان با توجه به ویژگی‌های اقتصادی، خدمات شهری و امکانات رفاهی به ۳ طبقه برخوردار، نیمه‌برخوردار و کم‌برخوردار تقسیم گردید. سپس از درون هر منطقه، خیابان‌هایی به روش تصادفی انتخاب شده در مرحله بعد از هر منطقه، کتابخانه‌ها یا محله‌هایی به صورت تصادفی انتخاب و در مرحله آخر پاسخگویان به صورت نمونه‌گیری در دسترس اما با توجه به سطح دانش مرتبط با مباحث شهری انتخاب شدند، از این تعداد ۵۳ درصد مرد و ۴۷ درصد زن بودند. به منظور تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و آمار استنباطی برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون همبستگی پیرسون و مدل رگرسیون به روش همزمان استفاده شد.

ابزار سنجش

در این پژوهش، ابزار مورد استفاده در جمع‌آوری مبنای نظری تحقیق، فیش، بانک‌های اطلاعاتی و شبکه‌های کامپیوتری است. همچنین ابزار مورد استفاده برای گردآوری داده‌های آماری، پرسشنامه محقق ساخته است که مبتنی بر مؤلفه‌ها و شاخص‌های تحقیق بر اساس پیشینه و ادبیات تحقیق تدوین شدند. در اینجا سؤالات فردی و سؤالات

تخصصی مذکور با هم تلفیق و در قالب یک پرسشنامه در اختیار پاسخگویان قرار گرفت.

مقیاس شادمانی آکسفورد^۱: در این پژوهش، ابزار مورد استفاده در جمع‌آوری مبنای نظری تحقیق، فیش، بانک‌های اطلاعاتی و شبکه‌های کامپیوتری است. مقیاس شادکامی آکسفورد این پرسشنامه که در سال ۱۹۹۰ آرگایل و لو^۲ تهیه کردند و در سال ۱۹۹۵ آرگایل، مارتین^۳ و لو مورد تجدید نظر و گسترش قرار دادند، دارای ۲۹ ماده است که هر ماده ۴ گزینه دارد و نمره‌ای بین صفر تا ۳ به خود اختصاص می‌دهد. گزینه‌های اولین ماده این مقیاس عبارت‌اند از نمونه سؤالات ۱. الف: احساس شادی نمی‌کنم. ب: نسبتاً احساس شادی می‌کنم. ج: خیلی شادم هستم. د: بیش از حد شادم هستم.

۲. الف: نسبت به آینده خوش‌بین نیستم. ب: نسبت به آینده خوش‌بین هستم. ج: احساس می‌کنم که آینده‌ای نویدبخش در انتظار من است.

احساس می‌کنم زندگی سرشار از امید پیش رو دارم.

۳. غم و شادی دیگران را غم و شادی خودم می‌دانم

۴. رابطه من با اعضای خانواده‌ام گرم و صمیمی است.

آرگایل و همکاران (۱۹۹۵) و پرسشنامه متغیرهای مستقل شادکامی محقق ساخته (۱۳۹۶) بوده است؛ که سؤالات متناسب با فرضیه‌ها، تعریف نظری و تعریف عملیاتی (شاخص‌ها) توسط نگارنده و در قالب طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای با ۵۰ سؤال تهیه و تنظیم گردیده است.

به منظور سنجش اعتبار پرسشنامه از اعتبار محتوایی از نوع اعتبار صوری یعنی با استفاده از نظرات کارشناسان در حوزه علوم جامعه‌شناسی و روان‌شناسی استفاده شد و با مرور و بازبینی آنها و نظر اساتید محترم تا میزان زیادی از اعتبار آنها اطمینان حاصل شد. برای محاسبه پایایی این پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است که مقدار آلفا برای تمامی متغیرهای تحقیق بیش از ۰/۷ است.

روش اجرا و تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل حاصل از این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار آماری (SPSS) انجام شد. پرسشنامه‌های پژوهش مزبور توسط پاسخگویان تکمیل شده و تحلیل داده‌ها با استفاده از

1. Oxford Happiness Inventory (OH)
3. Martin

2. lu

یافته‌ها

درجه‌بندی مقیاس شادمانی نشان می‌دهد که بیشترین تعداد یعنی ۶۹/۵ درصد در حد متوسط شادمان هستند و ۴ درصد نیز نگران هستند. هیچ‌کسی خیلی نگران نبوده است. ۸ درصد نیز خیلی شاد، ۱۸/۵۰ درصد شاد بوده‌اند.

ضریب همبستگی پیرسون و مدل رگرسیون به روش همزمان محاسبه گردید. لازم به ذکر است که عوامل اجتماعی (متغیرهای مستقل) و شادمانی اجتماعی (مورد مطالعه: ساکنان شهر اصفهان) متغیر وابسته است.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار (متغیرهای کمی) متغیرهای پژوهش برای شادکامی (تعداد = ۶۰۰)

شاخص آماری متغیر	شادمانی	سرمایه اجتماعی	وضعیت خانواده و ...	وضعیت اقتصادی	وضعیت جسمانی
میانگین	۵۰/۳۲	۲/۹۳	۳/۸۷	۳/۸۶	۲/۷۶
انحراف معیار	۱۰/۱۸	۰/۳۹	۰/۸۰	۰/۹۱	۰/۶۳

وضعیت خانواده، وضعیت اقتصادی بالاتر از حد متوسط را نشان می‌دهند. وضعیت جسمانی و روانی بر اساس طیف ۵ درجه‌ای سنجش شده است و با میانگین ۲/۷۶ بالاتر از حد متوسط ۲/۵ است. انحراف معیارها نیز به هم نزدیک هستند و نشانه دقت هم‌اندازه در مقادیر است.

بر اساس داده‌های جدول مزبور میانگین و انحراف معیار سازه‌های (متغیرهای کمی) پژوهش محاسبه و ارائه شده است. میانگین مقیاس شادمانی مقدار ۵۰/۳۲ بوده و از امتیاز متوسط شادمانی بیشتر است. می‌توان گفت، شادمانی نمونه مورد مطالعه تقریباً بیشتر از حد متوسط بوده است. سرمایه اجتماعی و ابعاد آن شامل (مشارکت، اعتماد، انسجام)،

جدول ۲. نتایج آزمون همبستگی پیرسون برای شادکامی

متغیر وابسته شادمانی							متغیر
وضعیت جسمانی	وضعیت اقتصادی	وضعیت خانواده و ...	انسجام	اعتماد	مشارکت	سرمایه اجتماعی	
۰/۴۲۰	۰/۵۱۴	۰/۶۳۲	۰/۵۲۳	۰/۵۱۱	۰/۴۰۵	۰/۴۶۹	ضریب همبستگی پیرسون
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	سطح معنی‌داری (P)

وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی، وضعیت اقتصادی و وضع جسمانی و روحی تأیید شده است. مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی شامل: مشارکت، اعتماد و انسجام هرکدام با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵، ضریب همبستگی هر یک به ترتیب ۰/۴۰۵، ۰/۵۱۱، ۰/۵۲۳ محاسبه شده می‌توان گفت، بین ابعاد سرمایه اجتماعی شامل (مشارکت، اعتماد، انسجام) ساکنان شهر اصفهان و شادمانی آنها رابطه وجود دارد. با توجه به میزان ضرایب همبستگی پیرسون می‌توان گفت، ارتباط مثبت (مستقیم) و متوسط است و با افزایش ابعاد سرمایه اجتماعی شامل (مشارکت، اعتماد،

بر اساس ارقام جدول مزبور سطح معناداری سرمایه اجتماعی $p > 0/05$ است، لذا فرض صفر رد و فرض مقابل تأیید شده و می‌توان گفت، بین سرمایه اجتماعی ساکنان شهر اصفهان و شادمانی آنها رابطه وجود دارد. با توجه به میزان ضریب همبستگی پیرسون ۰/۶۴، می‌توان گفت، ارتباط مثبت (مستقیم) و متوسط است و با افزایش سرمایه اجتماعی ساکنان شهر اصفهان، شادمانی آنها افزایش می‌یابد؛ لذا بین سرمایه اجتماعی ساکنان شهر اصفهان و احساس شادمانی آنها رابطه معناداری وجود دارد و تأیید شده است. نکته قابل توجه اینکه سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن و متغیرهای

دارد. میزان ضریب همبستگی پیرسون $0/514$ که می‌توان گفت ارتباط مثبت (مستقیم) و متوسط است و با بهبود وضعیت اقتصادی ساکنان شهر اصفهان، شادمانی آنها افزایش می‌یابد. بنابراین بین وضعیت اقتصادی ساکنان شهر اصفهان و احساس شادمانی آنها رابطه وجود دارد و فرضیه سوم تأیید شده است.

برای وضعیت سلامت جسمانی و روانی با توجه به اینکه $p > 0/05$ ، لذا فرض صفر رد و فرض مقابل تأیید شده و می‌توان گفت، بین وضعیت سلامت جسمانی و روانی ساکنان شهر اصفهان و شادمانی آنها رابطه دارد. با توجه به میزان ضریب همبستگی پیرسون $0/420$ که می‌توان گفت، ارتباط مثبت (مستقیم) و تقریباً متوسط است و با بهبود وضعیت سلامت جسمانی و روانی ساکنان شهر اصفهان، شادمانی آنها افزایش می‌یابد. لذا بین وضع جسمانی و روحی ساکنان شهر اصفهان و احساس شادمانی آنها رابطه وجود دارد و فرضیه چهارم نیز تأیید شده است. به‌طور خلاصه با توجه به مطالب مزبور هر چهار فرضیه این پژوهش تأیید شده است.

انسجام) ساکنان شهر اصفهان، شادمانی آنها افزایش می‌یابد؛ بنابراین ابعاد سرمایه اجتماعی شامل (مشارکت، اعتماد، انسجام) رابطه معناداری وجود دارد و تأیید شده است؛ و فرضیه اول تأیید شده است.

برای متغیر وضعیت خانواده با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از $0/05$ به دست آمده، لذا فرض صفر رد و فرض مقابل تأیید شده و می‌توان گفت، بین وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی ساکنان شهر اصفهان و شادمانی آنها رابطه وجود دارد. میزان ضریب همبستگی پیرسون $0/63$ که می‌توان گفت، ارتباط مثبت (مستقیم) و متوسط است و با بهبود وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی ساکنان شهر اصفهان، شادمانی آنها افزایش می‌یابد؛ بنابراین بین وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی ساکنان شهر اصفهان و احساس شادمانی آنها رابطه وجود دارد و فرضیه دوم تأیید شده است. برای متغیر وضعیت اقتصادی با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از $0/05$ به دست آمده، لذا فرض صفر رد و فرض مقابل تأیید شده و می‌توان گفت، بین وضعیت اقتصادی ساکنان شهر اصفهان و شادمانی آنها رابطه وجود

جدول ۳. نتایج برآورد مدل رگرسیون به روش همزمان (متغیر وابسته: شادمانی ساکنان شهر اصفهان)

متغیر	ضریب استاندارد (بتا)	خطای معیار	آماره t	p	همخطی VIF
سرمایه اجتماعی	۰/۲۶۰	۱/۲۰۱	۲/۸۰	۰/۰۰۵	۱/۳۱
وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی	۰/۲۷۰	۰/۵۶۴	۳/۵۶	۰/۰۰۱	۱/۶۶
وضعیت اقتصادی	۰/۳۱۹	۰/۵۵۳	۲/۴۰	۰/۰۱۷	۱/۴۹
وضعیت جسمانی و روانی	۰/۲۵۸	۰/۴۷۵	۲/۳۱	۰/۰۱۱	۱/۷۶
R^2 (۰/۲۶۰) ضریب تعیین	Adj R^2 (۰/۲۵۹) ضریب تعیین تعدیل شده				
آماره F دوربین واتسون (۱/۹۹)	آماره F و سطح معنی‌داری (۳/۶۰ و ۰/۰۰۵)				

خویشاوندی، وضعیت اقتصادی، وضعیت جسمانی و روانی) ساکنان شهر اصفهان بر شادمانی آنها تأثیر دارند و مقدار و علامت ضرایب بیانگر اثر مستقیم متغیرهای مذکور، بر شادمانی ساکنان شهر اصفهان است. بیشترین اثر مربوط به وضعیت اقتصادی و کمترین اثر مربوط به وضعیت جسمانی و روانی است. ضریب تعیین (R^2) درصد تغییرات کل متغیرهای مستقل (سرمایه اجتماعی، وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی، وضعیت اقتصادی، وضعیت جسمانی و روانی) بر شادمانی ساکنان شهر اصفهان را که از طریق مدل

نتایج مندرج در جدول مزبور نشان داده که آماره f در سطح $0/05$ معنی‌دار است ($p < 0/05$) و مدل برازش (شامل: ضریب استاندارد (بتا)، خطای معیار، آماره t ، همخطی VIF ، ضریب تعیین) در جدول مزبور بوده و مدل برازش محاسبه شده معنی‌دار بوده و حداقل یکی از ضرایب مدل رگرسیونی مخالف صفر است. همچنین نتایج نشان می‌دهد که ضرایب همه متغیرهای مستقل در مدل رگرسیونی برازش شده، در سطح خطای $0/05$ معنی‌دار هستند ($p < 0/05$)، لذا می‌توان گفت، متغیرهای (سرمایه اجتماعی، وضعیت خانواده و شبکه

۱۳۸۵). با درجه بندی میزان شادمانی نمونه آماری (۶۰۰ نفر ساکنان شهر اصفهان) مشخص شد اکثریت که شامل ۶۹/۵ درصد است احساس شادمانی آنها متوسط است.

عوامل اجتماعی بررسی شده در این تحقیق شامل سرمایه اجتماعی، وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی، وضعیت اقتصادی، وضعیت جسمانی و روانی بوده است؛ که طبق نتایج آزمون ضریب همبستگی در جدول شماره ۲ همبستگی متوسط و مثبتی بین این متغیرها و شادمانی می باشد به عبارت دیگر با افزایش هر یک از این عوامل، شادمانی در ساکنان شهر اصفهان افزایش می یابد. در چارچوب نظری پژوهش نیز اشاره شده که به نظر پوتنام و همکاران سرمایه اجتماعی در واقع یک پیش بینی کننده قوی برای تعیین میزان شادی افراد و کیفیت زندگی در اجتماع است، لذا برای افزایش سطح شادی مردم سرمایه گذاری در سرمایه اجتماعی بسیار ارزشمندتر از سرمایه گذاری اقتصادی است. پژوهش آرگایل ولو نشان می دهد که شادی با روابط اجتماعی و حمایت اجتماعی ارتباط دارد. روابط اجتماعی اثر بسیار زیادی بر شادی و جنبه های دیگر سلامتی دارد و شاید بزرگ ترین علت منفرد آن باشد. کوپر و همکاران (۱۹۹۲) در پژوهشی تحت عنوان فعالیت های اجتماعی و شادی به این نتیجه رسیدند که فعالیت های اجتماعی (فعالیت های گروهی) با میزان شادی افراد رابطه مستقیم دارد و هر چه تعداد فعالیت ها بیشتر باشد، بر شادی افراد افزوده می شود. سرمایه اجتماعی بیش از سرمایه انسانی (میزان تحصیلات، درآمد، موقعیت اجتماعی فرد و...) در میزان شادی افراد جامعه مؤثر است. دوستان نزدیک منبع خاصی از شادی هستند (مرادی و همکاران، ۱۳۸۷).

در رابطه با چارچوب نظری و همسو بودن نظریه ها و پژوهش های با فرضیه ها به شرح زیر بوده است.

فرضیه اول: بین سرمایه اجتماعی ساکنان شهر اصفهان و احساس شادمانی آنها رابطه وجود دارد.

به نظر پوتنام و همکاران سرمایه اجتماعی عبارت است از: ارتباطاتی که بین مردم وجود دارد و محل زندگی آنها را از نظر روابط غنی می سازد. آنها معتقدند که سرمایه اجتماعی در واقع یک پیش بینی کننده قوی برای تعیین میزان شادی افراد و کیفیت زندگی در اجتماع است، لذا برای افزایش سطح شادی مردم سرمایه گذاری در سرمایه اجتماعی بسیار

رگرسیون توضیح داده شده است، بیان می کند. ضریب تعیین تعدیل شده برابر با $R^2 = 0/26$ است که نشان می دهد حدود ۲۶ درصد تغییرات شادمانی ساکنان شهر اصفهان از طریق مدل رگرسیونی با متغیرهای مستقل (سرمایه اجتماعی، وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی، وضعیت اقتصادی، وضعیت جسمانی و روانی) توضیح داده شده است.

بحث و نتیجه گیری

هدف کلی پژوهش رابطه عوامل اجتماعی با شادمانی اجتماعی (مورد مطالعه: ساکنان شهر اصفهان) و اهداف جزئی شامل: سنجش سرمایه اجتماعی، وضعیت جسمانی و روانی، وضعیت خانوادگی و خویشاوندی، وضعیت اقتصادی بوده است.

شادی در میان انسان های مختلف تعریف های متفاوتی دارد و هر کس با توجه به ساختار ذهنی و روحی خود آن را درک می کند. شادی امری درونی و شخصی است. طریقه درک شادی و ابزار آن در افراد، متفاوت است، اما در این تفاوت ها یک عامل مشترک وجود دارد و آن احساس رضایت و خشنودی است. خشنودی یکی از اجزای شادی است.

نشاط و شادی در ایران سابقه طولانی دارد و شاید کمتر فرهنگ سرزمینی را بتوان یافت که این همه جشن و شادمانی را در خود داشته باشد ایرانیان در گذشته به هر بهانه ای جشنی ترتیب داده و می کوشیدند که روزگار را به شادی بگذرانند.

با کمی تأمل در حوزه نشاط و شادی می توان به این نتیجه رسید که ایرانیان مردمانی شادمان بوده اند و این امر را از جشن های مختلفی که در تاریخ این کشور وجود دارد، می توان فهمید و از سوی دیگر، تعالیم دینی هم به امر شادی و نشاط اجتماعی اهمیت داده اند به گونه ای که انسان ها را ترغیب به کسب لذت های بی پایان می کند. در این میان شهر تبریز، یکی از کلان شهرهای غرب و شمال غرب ایران، بافت حاشیه نشینی بسیاری دارد که بالغ بر ۴۰۰ هزار نفر در این محلات زندگی می کنند (پایگاه اطلاع رسانی آناج، ۱۳۹۳).

شادی نوعی هیجان است که تأثیر ژرفی بر ساز کارهای جسمانی، شناختی و روانی مکانیزم انسانی دارد و عملکرد آدمی را در زمینه های مختلف بهبود می بخشد (الیاس،

دیده شده است (۲۰۰۳، هلیول). هلیول در تحقیق دیگری که در سال ۲۰۰۵ انجام داده است بر اساس نتایج سه نظرسنجی گوناگون در کانادا به دنبال بررسی رابطه احساس شادی و محیط‌های کاری است. او نشان می‌دهد که ارزش‌های غیرمادی از جمله اعتماد در محیط‌های کاری می‌توانند بر احساس شادمانی تأثیرات بسزایی را داشته باشند. منتظری و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیقی با "عنوان میزان شادکامی مردم ایران و عوامل مؤثر بر آن از دیدگاه مردم ایران" که علاوه بر عوامل اقتصادی-اجتماعی از قبیل درآمد، وضعیت اشتغال و شهر محل سکونت، درک افراد از سلامت خود تأثیر بسزایی در سطح شادمانی آنها داشته است (منتظری و همکاران، ۱۳۹۱: ۴۶۷). اکبرزاده و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیق خود به دنبال بررسی تأثیر سرمایه اقتصادی بر شادی جوانان می‌باشند. با افزایش سرمایه اقتصادی افراد میزان شادی آنها نیز افزایش می‌یابد. سرمایه اقتصادی بیشترین تأثیرگذاری را بر روی متغیر شادی دارد.

فرضیه چهارم: بین وضع جسمانی و روحی ساکنان شهر اصفهان و احساس شادمانی آنها رابطه وجود دارد.

ربیعی (۱۳۹۱) در پژوهش خود به بررسی میزان نشاط اجتماعی معلمان زن و عوامل مؤثر بر آن در شهرستان مبارکه پرداخت که در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ انجام شده است؛ که سلامت روانی، بر نشاط اجتماعی معلمان زن تأثیر دارد.

نتایج رگرسیون در جدول شماره (۳) نیز نشان داد متغیرهای (سرمایه اجتماعی، وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی، وضعیت اقتصادی، وضعیت جسمانی و روانی) ساکنان شهر اصفهان بر شادمانی آنها تأثیر دارند. بیشترین اثر مربوط به وضعیت اقتصادی و بعد از آن وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی، سرمایه اجتماعی و کمترین اثر مربوط به وضعیت جسمانی و روانی است. البته نتایج تحقیق در رابطه با وضعیت اقتصادی به ویژه وضع درآمد ساکنان شهر اصفهان نشان داد بین درآمد افراد و شادمانی نیز تفاوت معناداری وجود داشته و میانگین شادمانی افراد با درآمد بالاتر بیشتر است. آناند و همکارانش (۲۰۱۱) در تحقیق خود با عنوان: اندازه گیری رفاه، متغیر پنهان برای مدل شادی و همبستگی اجتماعی: درآمد و متغیرهای اقتصادی-اجتماعی در این تحقیق بر شادمانی تأثیرگذار بوده‌اند. در تحقیقی با "عنوان میزان شادکامی مردم ایران و عوامل مؤثر بر آن از دیدگاه

ارزشمندتر از سرمایه‌گذاری اقتصادی است (هویکه، ۲۰۰۱ به نقل از دریکوندی و همکاران، ۱۳۸۱)

بوردیو سرمایه اجتماعی را مجموعه منابع مادی یا معنوی می‌داند که به یک فرد یا گروه اجازه می‌دهد تا شبکه پایداری از روابط کم و بیش نهادینه شده آشنایی و شناخت متقابل را در اختیار داشته باشد (فیلد، ۱۳۸۶: ۳۱)

جان‌اف هلیول از جمله اندیشمندانی است (مانند رات وینهون که البته وینهون بیشتر به مباحث نظری، فلسفی و مفهومی شادمانی و خوشبختی توجه نشان داده است) که توجه خاصی به موضوع شادمانی داشته است و تحقیقات چندانی در این زمینه به انجام رسانده است، از این نظر، برخی کارهای او در زیر مورد بررسی قرار خواهند گرفت. او در تحقیق خود با عنوان "احساس شادمانی، سرمایه اجتماعی و سیاست عمومی: تازه چه خبر؟" (۲۰۰۶: ۴۴-۳۴) صنعتخواه و همکاران (۱۳۹۳) در یک طرح تحقیقاتی با عنوان "رابطه سرمایه اجتماعی و احساس شادمانی در شهر کرمان (دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان در سال ۱۳۹۳)" نشان داد که بین سرمایه اجتماعی درون‌گروهی (مؤلفه‌های مشارکت غیررسمی خیریه‌ای، اعتماد نهادی، شبکه‌های درون‌گروهی) با احساس نشاط اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود داشت. این فرضیه با دیدگاه‌های پوتنام، بوردیو و تحقیقات جان‌اف هلیول و صنعتخواه و همکاران (۱۳۹۳) همسو بوده است.

فرضیه دوم: بین وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی ساکنان شهر اصفهان و احساس شادمانی آنها رابطه وجود دارد. نشاط‌دوست و همکاران (۱۳۸۸) در مقاله‌ای با عنوان "تعیین عوامل مؤثر در شادکامی کارکنان شرکت فولاد مبارکه" نشان دادند که میزان خوش‌بینی به زندگی، شادکامی همسر بر شادکامی اثر دارد. (نشاط‌دوست و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۱۳).

فرضیه سوم: بین وضعیت اقتصادی ساکنان شهر اصفهان و احساس شادمانی آنها رابطه وجود دارد.

آناند و همکارانش (۲۰۱۱) در تحقیق خود با عنوان: اندازه گیری رفاه، متغیر پنهان برای مدل شادی و همبستگی اجتماعی: درآمد و متغیرهای اقتصادی-اجتماعی در این تحقیق بر شادمانی تأثیرگذار بوده‌اند.

در برخی کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه و کشورهای درحال توسعه بین درآمد و احساس شادی رابطه‌ای

وضعیت خانواده و شبکه خویشاوندی، وضعیت اقتصادی، وضعیت جسمانی و روانی توضیح داده شده است. این پژوهش مانند سایر تحقیقات محدودیت‌هایی داشت: نخست: همکاری کم و کم‌حوصلگی برخی از پاسخگویان در همکاری با نگارنده دانست. دوم: دقت کم بعضی از پاسخگویان در پاسخگویی دقیق به سؤالات پرسشنامه. سوم: سوگیری احتمالی پاسخگویان در پاسخ به سؤالات پرسشنامه که بعضاً محتاطانه پاسخگو بودند و حتی ممکن است انتقادات کلی خود را نیز بیان نداشته‌اند.

منابع

- آرگایل، م. (۱۳۸۳). *روان‌شناسی شادی*. ترجمه فاطمه بهرامی و دیگران، اصفهان: جهاد دانشگاهی.
- آیزنک، م. (۱۳۷۵). *روان‌شناسی شادمانی*. فیروز بخت و بیگلی، تهران: بدر.
- اکبرزاده، ف.، دهقانی، ح.، خوشفر، غ.، جان‌علیزاده چوبدستی، ح. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر سه نوع سرمایه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی بر شادی جوانان. *جامعه‌شناسی کاربردی*، سال بیست و چهار، ۱: ۶۸-۸۸.
- باینگانی، ب.، کاظمی، ع. (۱۳۸۹). بررسی مبانی تئوریک مفهوم سرمایه فرهنگی، فصلنامه برگ و فرهنگ، ۲۱-۸.
- خارستانی، ا.، سیفی، ف. (۱۳۹۳). نقش شادی و نشاط در سبک زندگی اسلامی، پژوهش‌های اجتماعی اسلامی، ۴: ۱۲۶-۱۲۷.
- ربانی، ر.، انصاری، ا. (۱۳۸۵). *جامعه‌شناسی قشرها و نابرابری‌های اجتماعی*، اصفهان: دانشگاه اصفهان.
- روحانی، م. (۱۳۸۸). *درآمدی بر نظریه سرمایه فرهنگی*، فصلنامه راهبرد، ۵۳: ۷-۳۵.
- ربیعی، م. (۱۳۹۱). *بررسی میزان نشاط اجتماعی معلمان زن و عوامل مؤثر بر آن در شهرستان مبارکه*، دانشگاه آزاد اسلامی دهاقان، رشته جامعه‌شناسی.
- ریترز، ج. (۱۳۸۰). *تئوری جامعه‌شناسی در دوران معاصر*، محسن ثلاثی، تهران: علمی.
- سماواتی، س.، رنجبر، ا. (۱۳۹۷). بازشناسی عوامل مؤثر بر شادی در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردی: محدوده پیاده راه مرکز تاریخی تهران). *فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات شهری*، ۲۹: ۳-۱۸.

مردم ایران" که علاوه بر عوامل اقتصادی- اجتماعی از قبیل درآمد، وضعیت اشتغال و شهر محل سکونت، درک افراد از سلامت خود تأثیر بسزایی در سطح شادمانی آنها داشته است. اکبرزاده و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیق خود به دنبال بررسی تأثیر سرمایه اقتصادی بر شادی جوانان می‌باشند. با افزایش سرمایه اقتصادی افراد میزان شادی آنها نیز افزایش می‌یابد. سرمایه اقتصادی بیشترین تأثیرگذاری را بر روی متغیر شادی دارد. در این تحقیق نیز نشان داده شد که پاسخگویان با مشاغل هنری و فرهنگی شادمان‌تر و پاسخگویان مجموعه بیکار، کارگر ساده، کشاورز و دامدار و راننده و امور خدماتی، شادمانی کمتری دارند. علاوه بر این نتایج نشان داده مرددا شادمان‌تر از زن‌ها، پاسخگویان با سنین پایین‌تر (کمتر از ۲۵ سال) شادمان‌تر از پاسخگویان با سنین بالاتر (بالاتر از ۴۵ سال)، پاسخگویان با تحصیلات متوسطه و دیپلم شادمان‌تر از پاسخگویان با سایر تحصیلات می‌باشند.

در بررسی مشخصات جمعیت شناختی و میزان شادمانی مشخص گردید بین جنس، سن، شغل و تحصیلات و درآمد با میزان شادمانی رابطه معناداری وجود داشته است. نتایج نشان داده که مردان بیش از زن‌ها، گروه سنی کمتر از ۲۵ سال بیش از بالاتر از ۵۵ سال، تحصیلات متوسطه و دیپلم بیش از سایر تحصیلات و کسانی که سفر به خارج دارند بیش از کسانی که مسافرت خارجی نداشتن احساس شادمانی دارند و همچنین گروه‌های شغلی بیکار، کارگر ساده، کشاورز، دامدار و راننده از گروه‌های شغلی دیگر میانگین کمتری از احساس شادمانی دارند و همچنین گروه درآمدی درآمد دو میلیون و ده هزار تا سه میلیون تومان، کمترین میانگین شادمانی و پاسخگویان با درآمد پنج میلیون و ده هزار تا شش میلیون تومان، بیشترین میانگین شادمانی را داشته‌اند.

عواملی که در این پژوهش مورد بررسی و مطالعه قرار گرفتن شامل چهار عامل سرمایه اجتماعی، وضعیت خانواده و شبکه‌های خویشاوندی، وضعیت اقتصادی، وضعیت جسمانی و روانی می‌باشند که بر احساس شادمانی نمونه آماری ساکنان شهر اصفهان مؤثر بوده است. بر اساس نتایج تحلیل رگرسیون حدود ۲۶/۶ درصد تغییرات شادمانی از طریق مدل رگرسیونی با متغیرهای مستقل سرمایه اجتماعی،

نصوحی، م. (۱۳۸۲). رابطه بین شادمانی و عوامل آموزشگاهی دانش‌آموزان دبیرستانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد خوراسگان.

نوفروستی، ا.، گنجی، ن.، سلیمانی، ع. (۱۳۹۵). پیش‌بینی شادکامی در جانبازان و ایثارگران، دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی شماره ۴: ۵۰-۵۸.

نیازی، م.، کارکنان، م. (۱۳۸۶). تبیین جامعه‌شناختی رابطه سرمایه فرهنگی خانواده با هویت اجتماعی جوانان، فصلنامه مطالعات ملی، ۳: ۸۱-۵۵.

وحیداء، ف.، دادهیر، ا.، فرنام، م. (۱۳۹۳). نشاط عمومی در زندگی اجتماعی - فرهنگ شهر: مطالعه‌ای با رویکرد کیفیت اجتماعی در شهر اردبیل، مطالعات جامعه‌شناسی شهری، ۱۱: ۱-۳۴.

هزارجریبی، ج.، راستین‌افشان، پ. (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی با تأکید بر استان تهران، جامعه‌شناسی کاربردی، شماره ۱۱۹: ۱-۱۴۶.

هاشمیان‌فر، ج. (۱۳۸۶). بررسی عوامل مؤثر بر نابرابری‌های اجتماعی با تأکید بر عوامل اجتماعی، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه اصفهان.

همیلتون، م. (۱۳۹۲). جامعه‌شناسی دین، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: مؤسسه فرهنگی انتشارات تبیان.

Anand, p. and other, s. (2011). Measuring welfare, *Journal of public Economic* 95, 205-215. Available at www.elsavier.com.

Furnham, A&Cheng, H. (2000). Lay theories of happiness. *Journal of happiness studies* 1:227-246.

Ford, B.Q., Dmitrieva, J.O., Heller, D.I, Chentsova-Dutton, Y., Grossmann, I., Tamir, M., Uchida, Y., Koopmann-Holm, B., Floerke, V. A., Uhrig, M., Bokhan, T.M. Iris, B. (2015). *Culture shapes whether the pursuit of happiness predicts higher or lower well-being*. *Journal of Experimental Psychology*. 144(6), 1053-1062.

Helliwell, J. F. (2006). Well-Being, *Social Capital and Public Policy: What's New?*, *The Economic Journal* Volume 116, Issue 510, March, pages C34-C45.

Inglehart, R., Foa, R., Peterson, C., & Welzel, C. (2008). *Development, freedom, rising happiness*. A global perspective, 1981-2007. *Perspectives on Psychological science*, 3, 264-28534

Lee, D.S. & Padilla, A.M. (2016). Predicting South Korean University Students' Happiness through *Social Support and Efficacy*.

Lyubomirsky, S. & Layous, K. (2013). *How Do Simple Positive Activities Increase wellBeing?* *Current Directions in Psychological Science*, 22 (1), 57-62.

Mc. scott, Johnson, S. (2013.) *The happiness factor*, *Annals of Tourism Research*, No L, 41,42-65.

ozturk, A, Mutlu, T. (2010). *The relationship between, procedia of social and Behavioral science*, 1772-1776.

سمیعی، ع.، پوردانش، س.، دانش، ح. (۱۳۹۷). عوامل اجتماعی مؤثر بر نشاط اجتماعی معلمان (مطالعه موردی). *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش* ۶: ۱۸۶-۲۰۰.

شمشیری، وحید. (۱۳۹۸). بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و شادی در بین شهروندان شهرستان آباد، دانشگاه آزاد اسلامی دهقان، رشته جامعه‌شناسی.

شهیدی، ش. (۱۳۸۸). *روان‌شناسی شادی*. تهران: نشر قطره.

صنعتخواه، ع.، شیری‌امین‌لو، ش.، دادخواه، ف.، حقیقتیان، م. (۱۳۹۳). *رابطه سرمایه اجتماعی و احساس شادمانی در شهر کرمان (دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان)*، طرح پژوهشی، معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان. ظهور، ع.، فکری، ع. (۱۳۸۲). وضعیت شادابی دانشجویان دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران. *ارمغان دانش*، ۶۴: ۳۰-۶۲.

عابدی، م. (۱۳۸۱). شادی در خانواده. تهران: سلامت خانواده.

عباس‌زاده، م.، قاسم‌زاده، د.، صالح، ن. (۱۳۹۵). بررسی ارتباط بین اشکال سرمایه و شادی در بین حاشیه‌نشینان و غیرحاشیه‌نشینان (مورد مطالعه: شهر تبریز) *فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، شماره ۲۹: ۱۵۷-۱۸۶.

علیپور، ا.، نوربالا، ا.، اژه‌ای، ج.، مطیعان، ح. (۱۳۷۹). شادکامی و عملکرد ایمنی بدن. *مجله روان‌شناسی*، شماره ۱۵: ۲۲۰-۲۳۳ فرانکلین، س. (۱۳۹۰). *روان‌شناسی شادی* (ترجمه ج. نجفی زند). تهران: انتشارات سخن.

فیلد، ج. (۱۳۸۶). *سرمایه اجتماعی*، ترجمه غلامرضا غفاری و حسین رضائی، تهران: کویر.

کار، آ. (۱۳۸۴). *علم شادمانی و نیرومندی‌های انسان*. ترجمه حسین پاشا شریفی. تهران: انتشارات سخن.

گنجی، م. (۱۳۸۷). *تحلیل عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر میزان احساس شادی سرپرستان خانوار در شهر اصفهان*. رساله دکتری، دانشکده، دانشگاه اصفهان.

منتظری و همکاران. (۱۳۹۱). میزان شادکامی مردم ایران و عوامل مؤثر بر آن از دیدگاه مردم ایران، فصلنامه پایش، شماره ۴: ۴۶۸-۴۷۵.

میرجعفری، آ. (۱۳۸۴). *شادمانی و عوامل مؤثر بر آن*. مجله تازه‌های علوم شناختی، سال چهارم، شماره ۴: یک.

میرشاه‌جعفری، ا.، عابدی، م.، دریکوندی، ه. (۱۳۸۱). *شادمانی و عوامل مؤثر بر آن*. تازه‌های علوم شناختی، ۳: ۵۷-۵۰.

نشاط، د.، همکاران. (۱۳۸۸). *تعیین عوامل مؤثر در شادکامی کارکنان شرکت فولاد مبارکه*، فصلنامه خانواده‌پژوهی، سال

سوم: ۱۱۸

- Pose Andre's Rodri'guez& von Berlepsch Viola (2013) *Social Capital and Individual Happiness in Europe*, J Happiness Stud DOI 10.1007/s10902-013- 9426.
- Thogersen, N, cecilie and others. (2005). *Relationship between, psychology of sport and Exercise*, 6,609-627.
- Seligman and Danner, E.M. (2002).very happy people. *Psychological Science* of 13:pp. Shin, D . (2015). *How People Perceive and Appraise the Quality of Their Lives: Recent, Advances in the Study of Happiness and Wellbeing*,CSD, Retrieved-Yaya,S(2019).Subjective Happiness, Health and Quality of Life and Their Sociocultural Correlates among Younger Population in Malawi, socail sciences Soc. Sci, 8, 55 doi:10.3390/socsci8020055.
- ye, Dezha, Ng, Yew-Kwang, Lian, Yujun. (2014). *Culture and Happiness*, This article is published with open access at Springerlink.com, 1-29.